

تنها یک تهدید تهاجمی معتبر می‌تواند ایران را از بالا رفتن از نردبان تنش باز دارد

به قلم فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

۱۵ اوت ۲۰۲۳

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/only-credible-offensive-threat-can-deter-iran-climbing-escalation-ladder

العربية (/ar/policy-analysis/altdyd-alhqyqy-balhjwm-hw-alsbyl-alwhyd-lrd-ayran-n-tslq-slm-altsyd/)

درباره نویسنده

فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

پژوهشگر ارشد انستیتو واشینگتن و کارشناس مسایل دفاعی و امنیتی ایران و منطقه خلیج فارس است. او پیشتر گزارش مفصلی درباره استراتژی جنگ دریای نامتقارن ایران (https://info.washingtoninstitute.org/acton/ct/19961/s-1fbc-2402/Bct/l-0097/l-0097:200/ct2_0/1/u?sid=TV2%3AkuZDrBeip) برای انستیتو نگاشته است.

تحلیل کوتاه

در میان موجی از تحرکات دیپلماتیک و استقرار توانایی‌های نظامی ایالات متحده در منطقه مشخص نیست که ایران شرمسار از کشته شدن اسماعیل هنیه در پایتخت خود به اسراییل حمله خواهد کرد یا خیر اما یک نکته روشن است: اگر به ایران اجازه داده شود که حمله مستقیم به اسراییل را بدون پیامدهای معنی‌دار تکرار کند سابقه خطرناکی ایجاد خواهد شد.

کشته شدن اسماعیل هنیه رهبر حماس در 31 ژوئیه در مهمانسرای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در تهران هم تحقیر بزرگی برای ایران بود و هم یک شکست شدید امنیتی و اطلاعاتی برای رژیم. مقامات ایران بی‌درنگ اسراییل را مقصر این حمله و ایالات متحده را پشتیبان آن دانستند و قول دادند انتقام سختی را با استفاده از ظرفیت‌های ترکیبی "جبهه مقاومت" از اسراییل بگیرند. اکنون پرسش این است که این انتقام چه شکلی می‌تواند داشته باشد.

ایران و اسراییل بیش از چهار دهه است که در نوعی وضعیت جنگی با دوره‌هایی از تشدید تنش و سطوح مختلف دخالت نیابتی درگیر هستند. آخرین چرخه تشدید تنش آنها در فروردین گذشته و پس از حمله مرگبار اسراییل به افسران ارشد نظامی ایران در دمشق آشکار شد. در آن زمان نیز مانند امروز تهران تهدید به پاسخ نظامی کرد و با وجود گفته‌های قاطع ایالات متحده در حمایت از اسراییل و استقرار بسیار محسوس امکانات نظامی از اجرای آن با فاصله سیزده روز منصرف نشد. در 13 آوریل ایران رگباری از سهاها* موشک‌های کروز و موشک‌های بالستیک را مستقیم از خاک خود راهی اسراییل کرد. اگرچه این حمله واکنش بزرگ اسراییل را به دنبال داشت چه بسا نمایش قدرت دفاعی مشترک اسراییل ایالات متحده و دیگر متحدانشان از بروز یک فاجعه جلوگیری کرد. منطقه اکنون در آستانه تکرار آن رویداد با ابعاد ناشناخته قرار دارد و تلاش‌هایی دوباره برای جلوگیری از حمله ایران یا نگرداشتن پاسخ ایران در انتهای پایینی نردبان تشدید در صورت وقوع حمله در جریان است.

گزینه‌های پاسخ ایران

فهرست تاکتیک‌ها مقاصد و سایر متغیرهایی که ممکن است واکنش ایران را شکل دهند طولانی است:

اهداف و مقاصد: تحقیق و بازدارندگی دشمن با از بین بردن مجموعه خاصی از اهداف کلیدی نظامی یا اطلاعاتی یک ساختمان دولتی مهم یا زیرساخت‌های غیرنظامی و همزمان نمایش دادن تأثیر مخرب سامانه‌های تسلیحاتی و عمق اشراف اطلاعات بر دشمن در مورد آن اهداف □

امکانات: استفاده از انواع و ترکیبات خاصی از موشک‌های بالستیک موشک‌های کروز سحاب‌های انتحاری فریب‌دهنده‌ها حملات تروریستی و حملات سایبری که بتواند شانس موفقیت بیشتری را در مقایسه با حمله 13 آوریل به دست دهد □

تعیین زمان و ترتیب اجرا: انتخاب زمان بهینه برای حمله تا غافلگیری و اثربخشی آن آنهم در زمانی که دشمن هر فعالیتی را از نزدیک زیر نظر دارد به بیشترین حد ممکن و خطر تشدید غیرقابل کنترل به کمترین حد برسد □ برای این ممکن است تنها یک دور یا چندین دور حمله نیاز باشد □

قوانین درگیری و آسیب جانبی: قصد ایران بر اساس اهداف تعیین شده ممکن است وارد آوردن یا پیشگیری از بروز تلفات به بیشترین یا به کمترین حد رساندن خسارات مادی یا حمله یا خودداری از حمله به اهداف غیرنظامی باشد □ این اهداف از تحقیق دشمن و به بیشترین حد رساندن بازدارندگی گرفته تا شکستن چرخه تشدید تنش خواه با نمایش قدرت قاطع یا "متناسب" و محدود "نگهداشتن" حمله به طوری که اسراییل آن را شایسته‌ی تلفاتی نداند متغیر است □

پدافند و پاسخ دشمن: در نظر گرفتن عواملی چون احتمال حمله پیشگیرانه اسراییل به روش‌های مختلف و مقابله با پدافند دشمن با استفاده از غافلگیری آتش اشباع‌کننده و روش‌های فریب (مانند کلاهک‌های بارشی) حملات انحرافی یا حملاتی که به طور مشخص پدافند ضد موشکی دشمن را هدف قرار می‌دهند □

لجستیک: آماده شدن آشکار برای علامت دادن قصد حمله به دشمنان و در نتیجه عنصر غافلگیری را از دست دادن یا پنهان نگه داشتن عملیات با استفاده از امکانات پایگاه‌های موشکی زیرزمینی که می‌توانند موشک‌ها را با کمترین زمان هشدار از داخل سیلوها و حفره‌ها پرتاب کنند و به سرعت‌های ابرفراصوت (هایپرسونیک) برسانند □ ایران ممکن است هر یک از این گزینه‌ها را در هماهنگی با دیگر اعضای "محور مقاومت" یا به تنهایی اجرا کند □

عواقب و تشدید: در نظر گرفتن پیامدهای گسترده‌تر حمله از جمله پیامدهای سیاسی اجتماعی و اقتصادی پاسخ‌های احتمالی اسراییل و خطر تشدید بیشتر □

مجموعه‌ی اثرات این متغیرها تعیین کننده موفقیت یا شکست حمله ایران و اینکه آیا رخ خواهد داد یا خیر است □ بدیهی است که بهترین نتیجه برای ایالات متحده زمانی خواهد بود که ایران تصمیم بگیرد خطرات حمله به اسراییل به طور غیرقابل قبولی بالاست □ حمله 13 آوریل برای تهران ابعاد خوب و بد مختلفی داشت و تکرار همان عملیات خطر رویارویی با دشمنی آماده‌تر و از دست دادن بقایای غافلگیری را به همراه خواهد داشت □ از طرف دیگر یک عملیات شبانه تماشایی دیگر همچنان می‌تواند صرف نظر از اینکه چه تعداد موشک به اهداف خود خواهد رسید آرزوی انتقام‌گیری حکومت ایران از مرگ هنیه و تقویت روحیه در "محور" را برآورده کند □ تاکتیک‌های بالقوه ایران در یک حمله محدود

ایران ممکن است با استفاده از ترکیب متفاوتی از موشک‌های پیشرفته‌تر خود مانند سجیل خرمشهر-4 و فتاح تلاش کند تا کاستی‌های حمله 13 آوریل را با هدف اثبات شکست‌پذیری پدافند اسراییل جبران کند □ اعتقاد بر این است که این سامانه‌ها دارای کلاهک‌های بازگشتی هستند که باقی‌پذیری بیشتری دارند مانورپذیر هستند و می‌توانند از موتور موشک جامد ویژه‌ای برای شتاب گرفتن به سرعت‌های ابرفراصوت در مراحل میانی و پایانی مسیرشان برای گریز از پدافند موشکی اسراییل و ایالات متحده استفاده کنند □

در جریان حمله 13 آوریل ایران اعلام کرد که از برخی از مدرن‌ترین و توانمندترین موشک‌های بالستیک خود استفاده نکرده است چه بسا انتظار داشت که سخت‌ترین درگیری هنوز در راه باشد □ بر اساس اطلاعات موجود نیمی از موشک‌های بالستیکی که ایران پرتاب کرد هیچ‌گاه به نزدیکی هدف هم نرسیدند □ گفته می‌شود موشک‌های بالستیک ایرانی دارای عملکرد خودکشی هستند و زمانی که از مسیر بسیار دور شوند فعال می‌شوند □ همچنین به نظر می‌رسد بیشتر موشک‌های قدر که در 13 آوریل استفاده شد کلاهک‌های فریب رگباری برای اشباع کردن پدافند اسراییل را حمل می‌کردند تا موشک‌های دیگر با کلاهک جنگی شانس بیشتری برای رسیدن به هدف داشته باشند □ علاوه بر این ایران مدعی شد که تعداد سحاب‌ها و موشک‌های کروز که به سمت اسراییل پرتاب کرده کمتر از تعداد اعلام شده توسط ائتلاف بوده است □

در یک حمله آینده ایران ممکن است تصمیم بگیرد که بخش سحاب و موشک کروز عملیات را به طور کامل به نیروهای نیابتی منطقه‌ای خود واگذار کند و توان نیروهایش را بر استفاده از توانمندترین موشک‌های بالستیک خود متمرکز کند □ بدین ترتیب ایران می‌تواند پرتابه‌های کمتری (از جمله فریب‌دهنده‌ها) را پرتاب کند و کارایی مفهوم عملیاتی اثر-محوری را که پس از حمله موشکی ژانویه 2020

به نیروهای امریکایی در پایگاه هوایی الاسد در عراق به ان افتخار می‌کرد -- یعنی دستیابی به همان نتیجه یا بهتر از ان با صرف امکانت کمتر -- بار دیگر به اثبات برساند

ایران دارای تعداد زیادی پایگاه موشکی زیرزمینی در برد اسرائیل است که می‌تواند به کمک آنها آماده‌سازی تسلیحاتی خود را تا حد زیادی پنهان کند. حکومت اسلامی می‌تواند با ترکیب کردن قابلیت‌هایی همچون سرعت ابرصوت برخی از موشک‌هایش و این پایگاه‌های "روز قیامت" زمان هشدار اسرائیل را به چند دقیقه کاهش دهد. در سال 2022 ایران مدعی شد که موشک جدید فتاح می‌تواند در کمتر از هفت دقیقه به هدف خود در اسرائیل برسد.

از یک سو زمان‌های هشدار کوتاه‌تر فشار بیشتری بر دفاع اسرائیل و ایالات متحده وارد می‌کند و از سوی دیگر ایران با استفاده کردن از امن‌ترین پایگاه‌ها و روش‌های عملیاتی و آخرین نسل موشک‌های خود ممکن است ناخواسته از مکان‌ها و قابلیت‌هایی که ممکن است هنوز توسط سرویس‌های اطلاعاتی بیگانه کشف نشده باشد رونمایی کند.

در مورد برون‌سپاری حمله سهاها و موشک‌های کروز ایران می‌تواند عنصر غافلگیری را با پرتاب رگبارهای راکتی و موشکی حزب‌الله از لبنان به سمت پایگاه‌های نیروی زمینی هوایی و سایت‌های دفاع هوایی/موشکی اسرائیل در شمال و مرکز این کشور به بیشترین اندازه‌ی ممکن برساند. حزب‌الله ممکن است تعدادی موشک بالستیک هدایت‌شونده دقیق ساخت ایران را به سمت اهدافی کلیدی در اسرائیل پرتاب کند تا سامانه پدافندی این کشور را سردرگم و مشغول کند.

ایران حتا ممکن است تمام انتقام‌جویی نظامی را به شرکای هم‌محور خود واگذار کند و خود به تاکتیک‌های دیگری مانند تروریسم و حملات سایبری روی بیاورد. البته انجام این کار به اعتبار و بازدارندگی ایران لطمه جدی خواهد زد.

پاسخ ایالات متحده

برای بازدارندگی ایران ایالات متحده طیف وسیعی از توانایی‌های اضافی را به منطقه منتقل کرده است:

- یک اسکادران جنگنده رهگیر پنهانکار F-22
- انتقال ناوگروه هواپیما بر یو اس اس تئودور روزولت از خلیج فارس به دریای عرب
- استقرار ناوگروه آماده آبی‌خاکی یو اس اس واسپ به همراه ناوشکن‌های بسیار کارآمدی که قادر به پدافند در برابر موشک‌های بالستیک هستند در شرق مدیترانه نزدیک اسرائیل
- اعزام سریع ناوگروه هواپیما بر آبراهام لینکلن با گردان هوایی ترکیبی متشکل از جت‌های EA-18G و F/A-18E/F و F-35C از اقیانوس آرام
- استقرار احتمالی سامانه‌های پدافند هوایی و موشکی زمین-پایه اضافی

حضور برخی از آخرین نسل ناوشکن‌های کلاس "آرلی برک" در منطقه به ایالات متحده انعطاف‌پذیری ماموریتی قابل توجه توان ادغام با حسگرهای بیرونی و همچنین توانایی استفاده از جدیدترین نسل رهگیرهای ضد موشک را می‌دهد. به همین ترتیب حضور جنگنده‌های نسل پنجم به فرماندهان منطقه‌ای توانایی انجام تمام ماموریت‌های هوایی (برتری هوایی پشتیبانی نزدیک هوایی حمله استراتژیک جنگ الکترونیک شناسایی جمع‌آوری و توزیع اطلاعات و سرکوب و انهدام پدافند هوایی دشمن) را می‌دهد در حالی که به درک تصویر کلی تهدید هم کمک زیادی می‌کند.

این اقدامات دست به دست هم داده‌اند تا در کنار اخطارهای دیپلماتیک بی‌سابقه از مسیر کانال‌های موزی مانند سویس اردن قطر و عربستان سعودی ایران را تشویق به تنش‌زدایی کنند. مجموع این تلاش‌ها به ایران نشان می‌دهد که ایالات متحده متحدان خود را ترک نخواهد کرد. با وجود این اقدامات تنها دفاعی نتوانست تهران را از انجام یک حمله بزرگ در آوریل منصرف کند بنابراین ایالات متحده باید در استراتژی بازدارندگی خود تجدید نظر کند. اگر حمله موشکی جراحی‌گونه ولی محدود اسرائیل در 19 آوریل را که یک رادار مهم پدافند هوایی ایران را از بین برد نادیده بگیریم تهران در عمل سابقه‌ای برای حمله مستقیم موشکی به دشمنان خود بدون روبرو شدن با پیامدهای عمیق ایجاد کرده است. بنابراین باید صریح و بی‌پرده به تهران هشدار داده شود که هرگونه حمله مستقیم برضد منافع یا متحدان ایالات متحده پیامدهایی جدی - و حتا موجودیتی - برای خود حکومت اسلامی خواهد داشت.

در حالی که استقرار توانایی‌های دفاعی بی‌تردید مهم است و به بازداشتن ایران کمک می‌کند آنها به تنهایی نمی‌توانند این هدف را عملی کنند. واشینگتن برای حمایت از پیام‌های دیپلماتیک قوی خود به یک توانایی تهاجمی معتبر در منطقه نیاز دارد.

یکی از توانایی‌های پیشرفته‌ای که پنتاگون می‌تواند در منطقه عملیاتی فرماندهی مرکزی ایالات متحده مستقر کند سامانه نوین

تسلیحاتی ابرفراصوت دوربرد "دارک ایگل" (یا عقاب تاریک) است. این موشک سطح-به-سطح راهبردی به یک سرچنگی گلايدر ابرفراصوت مسلح است که می‌تواند پس از پیمودن یک مسیر بالستیک کم‌ارتفاع از بدنه موشک جدا شده و مانورهایی با سرعت ابرفراصوت برای دور ماندن از پدافند دشمن انجام دهد و به هدف خود تا برد 3000 کیلومتری برخورد کند. این سامانه با موفقیت آزمایش شده و به تازگی وارد خدمت شده است. استقرار دارک ایگل در منطقه و دعوت از افسران کشورهای متحد برای بازدید از آن به تهران نشان می‌دهد که ایالات متحده آماده است تا از نوین‌ترین سامانه‌های دقیق "تهاجم بی‌درنگ" خود برای ایجاد بازدارندگی فعال و در صورت نیاز تحصیل هزینه بر دشمنان خود استفاده کند. حکومت ایران با وجود لفاظی‌های سرسختانه بسیار نگران آسیب‌پذیری گرانگاه‌های کلیدی خود و به اصطلاح "حفظ نظام" است. بنابراین چه‌بسا در رویارویی با یک تهدید تهاجمی معتبر عقب‌نشینی را پیشه کند.

*سهاب: سامانه یا سیستم هوایی بی‌سرنشین. واژه‌ای نوین به‌جای پهپاد

فرزین ندیمی کارشناس ارشد موسسه واشینگتن درزمینه مسایل نظامی و امنیتی مربوط به ایران و منطقه خلیج فارس است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

An Iron Curtain in the Sahel

اوت ۲۰۲۳ ۱۵

Kyle Robertson

(/policy-analysis/iron-curtain-sahel)

BRIEF ANALYSIS

On the Brink? The Potential for a Broader Conflict in the Middle East

اوت ۲۰۲۳ ۱۴

Amir Eshel ,
David M. Satterfield ,
Dana Stroul

(/policy-analysis/brink-potential-broader-conflict-middle-east)

BRIEF ANALYSIS

Explosive Remnants: Gaza's Literal Ticking Bomb

اوت ۲۰۲۳

Andrew G. Clemmensen

[\(/policy-analysis/explosive-remnants-gazas-literal-ticking-bomb\)](/policy-analysis/explosive-remnants-gazas-literal-ticking-bomb)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\)](/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/asrayyl/\)](/policy-analysis/asrayyl/) اسرائیل

[\(fa/policy-analysis/ayran/\)](/policy-analysis/ayran/) ایران